

Sygn. akt V CSK 331/13

POSTANOWIENIE

Dnia 29 maja 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Anna Owczarek

w sprawie z wniosku K. Wodociągów Spółki Akcyjnej w K.

przy uczestnictwie J. P.

o stwierdzenie nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej o treści
służebności przesyłu,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 29 maja 2014 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 5 marca 2013 r.

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestnika postępowania 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

K. Wodociągi Spółka Akcyjna z siedzibą w K. wniosła o stwierdzenie, że nabyła z dniem 1 października 2000 r. przez zasiedzenie w dobrej wierze, a w przypadku nieuznania dobrej wiary, przez zasiedzenie w złej wierze z dniem 1 października 2010 r. prawo służebności przesyłu na nieruchomości położonej w K. przy ul. S. 10, działka nr 1025/15 (przed podziałem działka 286/15), km 22 w obrębie G., dla której Sąd Rejonowy w K. prowadzi księgę wieczystą nr ...116007/7.

Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 8 listopada 2012 r. oddalił wniosek. Ustalił, że rzeczona nieruchomość jest własnością J. P. Powstała w wyniku podziału działki nr 286/15 na działki o numerach 1051/15 i 1052/15. Jest obciążona służebnością gruntową polegającą na prawie do korzystania z kanalizacji na rzecz każdego właściciela nieruchomości. Przez działkę nr 1052/15 przebiega wodociąg wybudowany dla dzielnicy K.-P. Wojewoda [...] decyzją z dnia 30 marca 2012 r. stwierdził nieważność ostatecznej decyzji Prezydenta Miasta K. z dnia 28 listopada 1980 r. udzielającej C.O.S.P.B.M. „I.” w K. pozwolenia na budowę wodociągu w części dotyczącej działki nr 286/15, natomiast Główny Inspektor Nadzoru budowlanego uchylił zaskarżoną decyzję w zakresie stwierdzenia nieważności decyzji Prezydenta Miasta K. z dnia 28 listopada 1980 r. nr w części dotyczącej działki nr 286/15. Na działce nr 1052/15 posadowiony jest dom jednorodzinny. Nigdy na nieruchomości nie było widocznego urządzenia sieci wodociągowej. Nikt z pracowników wnioskodawcy nie dokonywał na działce prac w zakresie konserwacji urządzeń sieci wodociągowej. Przed Sądem Rejonowym w K., pod sygn. akt ... 105/09/2, toczyło się z wniosku B. P. i H. P. przy udziale Rejonowego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w K. S.A postępowanie o zawiązanie do próby ugodowej. Do zawarcia ugody jednak nie doszło.

Sąd Rejonowy wskazał, że w niniejszej sprawie możliwe było jedynie zasiedzenie służebności gruntowej o charakterze zbliżonym do służebności przesyłu. Uznał, że przebiegające przez działkę uczestnika postępowania urządzenie w postaci wodociągu jest wprawdzie trwałe, nie może jednak być uznane za urządzenie widoczne (art. 292 k.c.).

Wnioskodawca wniósł apelację od postanowienia Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 5 marca 2013 r. oddalił apelację. Uznał, że trafny jest zarzut pominięcia istotnej w sprawie okoliczności, iż w wyniku prac prowadzonych na działce świadka będącego właścicielem jednej z sąsiednich nieruchomości został odsłonięty rurociąg stanowiący urządzenie sieci wodociągowej i tym samym był on widoczny dla uczestnika postępowania. Sąd Okręgowy przyjął mianowicie - za Sądem Najwyższym (postanowienie z dnia 26 lipca 2012 r., II CSK 752/11, niepubl.) - szerokie ujęcie "widoczności" według w art. 292 k.c. Jednakże, w ocenie Sądu Okręgowego, wniosek w niniejszej sprawie nie mógł zostać uwzględniony z powodu braku spełnienia przesłanek określonych w art. 172 k.c. W sprawie niniejszej uczestnik postępowania skutecznie bowiem zakwestionował uprawnienie poprzednika prawnego wnioskodawcy w świetle wówczas obowiązującego art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (jedn. tekst: Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.; dalej: "u.z.t.w.n.") do wykonywania jakichkolwiek prac na należącej wówczas do jego ojca nieruchomości gruntowej, wskazując ponadto, że właściciel działki nigdy nie wyraził zgody na budowę magistrali i jej przebieg. W rozpoznawanej sprawie wnioskodawca nie przedstawił ani decyzji administracyjnej zezwalającej na czasowe zajęcie terenu, wydanej w trybie art. 35 u.z.t.w.n. w stosunku do nieruchomości uczestnika postępowania, poprzednio jego ojca, ani też oświadczenia właściciela o ustanowieniu służebności w formie aktu notarialnego. Fakt uzyskania decyzji o pozwoleniu na budowę nie czyni zaś uczestnika postępowania (jego poprzednika prawnego) posiadaczem w dobrej wierze, co wynika z ustalonego w tym względzie orzecznictwa Sądu Najwyższego (zob. wyrok z dnia 29 stycznia 2008 r., IV CSK 410/07, niepubl., wyrok z dnia 9 sierpnia 2005 r., IV CK 82/05, niepubl., uchwała z dnia 17 czerwca 2005 r., III CZP 29/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 64). Zdaniem Sądu Okręgowego, w niniejszej sprawie brak jest jakichkolwiek podstaw do przyjęcia początku biegu terminu zasiedzenia (w złej lub dobrej wierze) na dzień 1 stycznia 1980 r., kiedy zostały przejęte przez ówczesne przedsiębiorstwo wodociągowe środki trwałe. Załączone do akt sprawy przez wnioskodawcę dokumenty w postaci protokołów zdawczo-odbiorczych środka trwałego w żaden sposób nie potwierdzają tego, że dotyczą one tego rurociągu, który przebiega przez nieruchomość uczestnika

postępowania. Także przedstawiona decyzja - pozwolenie na budowę oraz decyzje z dnia 28 listopada 1980 r. i z dnia 2 września 1980 r. nie dają podstaw do ustalenia początkowej daty na dzień 1 stycznia 1980 r. Brak podstaw do ustalenia początkowej daty biegu terminu zasiedzenia na dzień 1 stycznia 1980 r. dodatkowo uzasadnia przedłożona przez wnioskodawcę decyzja wywłaszczeniowa dotycząca działki P. S. pochodząca z daty o 2 lata późniejszej. Gdyby więc za początek biegu terminu zasiedzenia tej służebności przyjąć 1983 rok, jako zakończenie montażu wszystkich urządzeń sieci, to przy zastosowaniu 30-letniego terminu zasiedzenia w złej wierze określonego treścią art. 172 k.c., termin ten uległ przerwaniu przez czynność dokonaną przed sądem w drodze zawezwania do próby ugodowej z dnia 29 lipca 2009 r. Nie została zatem spełniona przesłanka upływu terminu zasiedzenia służebności w złej wierze określona w art. 172 k.c.

Wnioskodawczyni wniosła skargę kasacyjną, w której zaskarżyła postanowienie Sądu Okręgowego w całości, zarzucając naruszenie przepisów postępowania, mianowicie art. 382 w związku z art. 231 oraz 233 k.p.c., art. 234 k.p.c. w związku z art. 7 k.c. i art. 3 k.p.c., art. 234 k.p.c. w związku z art. 341 i art. 3 k.p.c., art. 231 w związku z art. 233 § 1 k.p.c. i art. 352 § 1 k.c., art. 231 w związku z art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 172 w związku z art. 292, art. 305⁴ i art. 352 § 1 k.c., art. 328 § 2 w związku z art. 391 k.p.c., a także prawa materialnego, mianowicie art. 172 w związku z art. 292, 7 i 305⁴ k.c., art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n. oraz art. 172 w związku z art. 292 k.c., art. 7 w związku z art. 6 k.c., art. 341 w związku z art. 6 k.c. oraz art. 352 § 1 w związku z 172, art. 292 k.c. i art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wnioskodawczyni, zarzucając w skardze kasacyjnej naruszenie licznych przepisów postępowania i prawa materialnego, próbuje przekonać, że wadliwość zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 5 marca 2013 r. wynika z późniejszego wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. z dnia 27 marca 2013 r., w którym m.in. wskazano na decyzję Prezydenta Miasta K. z dnia 17 stycznia 1982 r. wydaną na podstawie art. 35 u.z.t.w.n. Powołany artykuł znajdował się w rozdziale 5 u.z.t.w.n. zatytułowanym "Szczególny tryb wywłaszczenia" i stanowił, że organy administracji państwowej, instytucje i

przedsiębiorstwa państwowe mogły za zezwoleniem naczelnika gminy - a w miastach prezydenta lub naczelnika miasta (dzielnicy), zakładać i przeprowadzać na nieruchomościach - zgodnie z zatwierdzoną lokalizacją szczegółową - ciągi drenażowe, przewody służące do przesyłania płynów, pary, gazów, elektryczności oraz urządzenia techniczne łączności i sygnalizacji, a także inne podziemne lub nadziemne urządzenia techniczne niezbędne do korzystania z tych przewodów i urządzeń (ust. 1), a osobom upoważnionym przez właściwy organ, instytucję lub przedsiębiorstwo państwowe przysługiwało prawo dostępu do tych przewodów i urządzeń w celu wykonywania czynności związanych z ich konserwacją (ust. 12). Okoliczność, że w niniejszej sprawie rzeczywiście została wydana decyzja administracyjna na podstawie art. 35 u.z.t.w.n., nie może jednak prowadzić do uwzględnienia skargi kasacyjnej. Należy bowiem podkreślić, że - zgodnie z uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13 (dotychczas niepubl.) - "Wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (jedn. tekst: Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.), stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu.". W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy podkreślił m.in., że "Decyzja mająca podstawę w art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n. (art. 70 ust. 1 u.g.g. i art. 124 ust. 1 u.g.n.) wywołuje trwałe skutki nie tylko w tym sensie, że nie można ich dowolnie odwrócić, ale i w tym sensie, że nie konsumują się one przez jedno doniesienie dla obrotu prawnego zdarzenie (jak np. w typowym wywłaszczeniu – odjęcie prawa własności). Decyzja ta prowadzi do wywłaszczenia właściciela nieruchomości przez trwałe ograniczenie jego prawa. Przedsiębiorca korzystający z urządzeń przesyłowych przystępuje do wykonywania uprawnień, jakie dla niego wynikają z ustaw wywłaszczeniowych nie „obok” właściciela, niejako wytyczając sobie zakres władztwa nad cudzą nieruchomością działaniami manifestowanymi na zewnątrz (co jest właściwe dla posiadacza służebności gruntowej), ale w obszarze, w którym właściciel został ograniczony w przysługującym mu prawie w interesie publicznym i na rzecz Państwa. Zakres uprawnień, jakie przysługują przedsiębiorcy przesyłowemu po wydaniu w stosunku do właściciela nieruchomości decyzji na

podstawie art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n. (art. 70 ust. 1 u.g.g. i art. 124 ust. 1 u.g.n.) determinowała i determinuje ustawa (art. 35 ust. 2 u.z.t.w.n. i art. 70 ust. 2 u.g.g.), a od dnia 1 sierpnia 1998 r., tylko co do wejścia na nieruchomości w celu przeprowadzenia konserwacji urządzeń, musi on mieć podstawę w umowie z właścicielem lub w decyzji administracyjnej (art. 124 ust. 6 u.g.n.). Działania przedsiębiorcy korzystającego z urządzeń przesyłowych, które legalnie postawił na cudzej nieruchomości w związku z wywłaszczeniem jej właściciela przez ograniczenie przysługującego mu prawa własności, polegające na wstępie na tę nieruchomości i podejmowanie w stosunku do własnych urządzeń działań koniecznych dla zapewnienia im sprawności technicznej, jest wykonywaniem uprawnień zagwarantowanych takiemu przedsiębiorcy w ustawie (art. 35 ust. 2 u.z.t.w.n. i art. 70 ust. 2 u.g.g.), albo w decyzji, dla której podstawę tworzy art. 124 ust. 6 u.g.n. Nie są to akty posiadania cudzej nieruchomości, skierowane przeciwko jej właścicielowi, których wykonywanie mogłoby doprowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej, w zakres której wchodziłoby uprawnienia do wykonywania w stosunku do nieruchomości takich działań, na które przedsiębiorcy pozwalają ustawy wywłaszczeniowe." Wobec treści powołanej uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego odnoszenie się do kolejnych zarzutów podniesionych w skardze kasacyjnej stało się bezprzedmiotowe.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.